

VOOR ALGEMEENE ONDERWERPEN.

M. K. en L. B. te L. vragen, of het verbod om *bloed te eten* in deze bedeeling nog van kracht is.

Antw. — De geachte inzenders wijzen er zelf reeds op, dat op verschillende plaatsen in den Bijbel uitdrukkelijk verboden wordt bloed, d. i. de ziel, te eten. Het eerst vinden we het stellige verbod in Gen. 9 : 4, waar we lezen: „Doch het vleesch met zijn ziel, dat is zijn bloed, zult gij niet eten.” Nu lette de vrager er wel op, dat hier nog niet sprake is van de wet, welke aan Israël is gegeven. We hebben hier *een voorschrift van God aan alle menschen*, dus niet aan Joden, want Abram was nog niet eens geroepen.

Later, als Israël als volk Gods wordt afgezonderd, geeft Jehovah dat volk Zijn wetten en bij herhaling klinkt het plechtig: „Geen bloed zult gij eten.” (Lev. 3 : 17; 7 : 26; 17 : 14; Deut. 12 : 23.) Het gebod aan alle menschen wordt derhalve met bijzonderen nadruk het volk voorgelaten, dat temidden van allen bijzondere zegeningen genoot. Indien iemand dit gebod overtrad, maakte hij zich schuldig aan „*een zonde met opgeheven hand*” en hoe ernstig dit is, leert ons Num. 15 : 30 en 31 en het daaraan toegevoegde afschrikwekkende voorbeeld. (Vs. 32—36.)

Ten overvloede wordt het verbod opnieuw aan de Gemeente gegeven. Joodsche leeraars trachtten de geloovigen uit de volken onder de wet te brengen. Daartegen verzetten zich onder de leiding des Heiligen Geestes de apostelen te Jeruzalem. „Eendrachtelijk te zamen zijnde” heeft het den apostelen en ouderlingen goed gedacht, den geloovigen uit de heidenen te melden, dat zij zich „*onthouden zouden van hetgeen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij.*” Van gewicht is het, dat we lezen: „Want het heeft den Heiligen Geest en ons goed gedacht.” (Hand. 15 : 1—31.) Een terugkeer alzoo, niet tot de wet aan Israël gegeven, maar naar het algemeen voorschrift aan *alle menschen*.

God verbiedt het eten van bloed *aan allen*, in de dagen van Noach; Jehovah verbiedt het *aan Israël*; de Heilige Geest verbiedt het *den geloovigen*. Ons dunkt, dat dan niet meer twijfelachtig is, wat den Christen te doen staat.

J. T.

Mej. A. O. te 's Gr. — Dat u als „betrekkelijk” nog jong meisje niet zeer gesticht zijt over den *weelderigen haargroei op bovenlip* en aan de kin, begrijpen wij ten volle. Dat u er echter in zult slagen, dezen ongewenschten haardos, waarom menig jongeling u zou benijden, met teerzeep te verjagen, gelooven wij niet. Hiertoe is zwaarder geschut noodig. De beste resultaten levert de electrolyse op; deze behandeling is evenwel wat duur en langdradig. Na de aanwending van het Böttchersche depilatorium of ontharingsmiddel, dat uit gobluschte kalk en zwavel bestaat, verdwijnen de haren voor geruimen tijd. Het uittrekken der haren met een pincetje is wel het gemakkelijkst, dat kunt u zelf doen voor den spiegel. Dit moet echter van tijd tot tijd herhaald worden.

Een bezoek aan Palestina.

Uit het Duitsch van ERNST OVERHOFF.

Door C. K.

1.)

Ongetwijfeld zal het onzen lezers belang inboezemen, het een en ander te vernemen omtrent een bezoek aan het Heilige Land, en dit te meer, wanneer wij mededeelen, dat wij voor de waarheid van de beschrijving, hier gegeven, ten volle kunnen instaan. De reizigers toch, in dit verhaal genoemd, zijn ons als geloovige mannen en vrouwen bekend, zoodat wat hier volgt, niet is een product van studie of fantasie, maar een getrouwe mededeeling van wat door eigen oogen is waargenomen.

Eigenlijk maakt het bezoek aan Palestina één geheel uit met een reis naar verschillende steden in Opper- en Neder-Egypte, waarbij den reizigers een bepaald doel voor oogen stond, hetwelk echter voor de meeste lezers van „Timotheüs” van geen direct belang is, en reeds elders werd medegedeeld. Den 28 Januari 1911 werd de reis van Duitschland uit naar Egypte aanvaard, want onze reizigers zijn Duitschers, en voor het eerst zetten zij den 5^{den} Februari des morgens om zes uur voet aan wal te Port-Said, vanwaar zij den 27 Februari weer afvoeren, nu met het doel, Palestina te bezoeken.

Wij zullen evenwel, om het verhaal geheel naar waarheid weer te geven, den heer O. nu zelf laten vertellen.

Des namiddags om half vier kwamen wij in Port-Said aan, en namen dadelijk plaats op de Maria Theresia, een stoomboot van de Oostenrijksche Lloyd. Er woei toen een schrikkelijke zandstorm, in Egypte bekend onder den naam „Chamsin” of „Sirokko,” en wij meenden, dien avond nog wel voor anker te zullen moeten blijven liggen. Toen echter bij het ondergaan der zon de storm in kracht verminderde, werd de reis aanvaard, en kwamen wij den volgende morgen na een onrustigen nacht voor Jaffa.

Gelukkig was de zee nu redelijk kalm geworden, want daar Jaffa geen haven heeft, moeten de schepen in open zee blijven liggen, en worden de reizigers en goederen in kleinere booten van het schip overgenomen. Nu zijn de zeelieden van die plaats bekend als bekwame schippers, maar ons was medegedeeld, dat vóór Jaffa een krans van verborgen riffen ligt, en de landing met bijzondere moeilijkheden gepaard gaat; geen wonder, dat door ons menig stil gebed omhoog steeg, vooral voor onze dames, voor wie dit overstappen in de langs het schip op en neer dansende booten geen kleinigheid was.

Een voor een moesten wij langs de valreep afdalen, en werden wij, zoodra wij op de onderste trede waren aangekomen, door een paar krachtige armen vastgehouden. 't Was waarlijk niet gering te achten, zulk een waagstuk voor ons, die niet gewoon zijn op zee rond te dobberen, en op wie de aanrollende golven, op wier witte koppen de booten als notenschalen op en neer dansten, een machtigen indruk maakten.

In zulke omstandigheden is het dan maar het beste, eigen wil en gedachten gevangen te geven, en zich onvoorwaardelijk aan de bootslieden toe te vertrouwen, die telkens op het juiste oogenblik de boot naast het schip weten te trekken. Op dit oogenblik heft de man, die op de valreep staat, den passagier plotseling op, en reikt dezen toe aan hen, die in de boot gereed staan hem in ontvangst te nemen.

Zoo gaat het telkens weer, één passagier tegelijk, totdat de boot vol is, hetgeen, al naar de meerdere of mindere ruwheid van de zee, vele uren in beslag nemen kan. Meermalen gebeurt het, dat het onmogelijk is, in andere booten over te gaan; dan moet de stoomboot soms dagen lang voor de stad heen en weer varen.

Een angstig oogenblik is het, als de boot aan de verborgen riffen gekomen is, en zij door een ingang van ongeveer 30 Meter breed moet varen. Onwillekeurig houdt men dan den adem in, vooral wanneer er een woeste zee staat.

Ziet, daar komt een groote golf aanrollen, en de vrees bevangt ons, dat de boot te pletter zal geslagen worden; maar onverschrokken staat onze stuurman aan het roer, nu en dan korte bevelen gevend, en met sterke hand dwingt hij het vaartuig door de woeste branding. Gelukkig zijn wij nu in rustiger water en weldra hebben wij de veilige kade bereikt.

Nadat onze bagage door de douanen was onderzocht, gingen wij door Oud-Jaffa naar het Duitsche kwartier, waar wij onzen intrek namen in het hôtel „Hardegj."

De tijd, die ons nog vóór het vertrek van den trein overbleef, liet ons de gelegenheid een bezoek te brengen aan de vruchtbare Saronvlakte. (Hoogl. 2 : 1 en Jesaja 35 : 2.) Heerlijke Oranjetuinen, uren ver in den omtrek, bloeiende abrikozen- en amandelboomen, en overal wuivende palmen, verschaften ons een onuitsprekelijk genot en verdrongen in ons de gedachten aan de wild aanrollende golven van slechts enkele uren geleden.

Jaffa is het Jafo of Joppe van den Bijbel; van oudsher was het de „haven van Jeruzalem." Hoe velerlei herinneringen zijn aan deze stad verbonden! Hier werden de cederboomen aangebracht, om te Jeruzalem te dienen bij den bouw van den eersten en tweeden tempel. (2 Kron. 2 : 16 en Ezra 3 : 2.) Hier begon Jona zijn ongelukkige reis naar Tarsus. Verder kennen we Joppe uit Hand. 9 en 10. Doch terwijl wij ons in gedachte met deze verschillende gebeurtenissen bezighielden, werd het tijd voor het middagmaal. Wij keerden dus terug naar ons hôtel, en niet lang daarna stegen wij in de gereedstaande voertuigen. Achter elkander reden wij in galop door de hobbelachtige, van den regen doorweekte straten naar het station.

Wat waren wij verblijd, toen eindelijk de trein vertrok naar Jeruzalem. Nogmaals sloegen wij een blik in de vriendelijke Saronvlakte, en reden langs groene korenvelden en prachtige weiden, waarin tal van koeien, geiten, ezels en paarden rustig liepen te grazen. Wonderschoone bloemen in menigte langs wegen en velden gaven het geheel een lieflijk voorkomen. De meeste velden zijn van elkander gescheiden door een twee Meter hooge cactushaag, welke vruchten eetbaar zijn.

Aan elk station, waar wij ophielden, kwamen in lompen

gekleede kinderen, blootvoets, ons hun bloemen te koop aanbieden. De eerste halte is Lydda.

Deze naam brengt ons de geschiedenis van den verlamden Eneas in herinnering; doch weer ging onze trein verder, en reden wij langs een Jodenkolonie, met ongeveer 300 inwoners, waarvan de stichting toegeschreven wordt aan Rothschild. Hier moet vroeger Ekron gelegen hebben. Een weinig verder zagen wij de ruïnen van Gezer. (Jozua 10 : 33 en 2 Sam. 5 : 25.) Wij volgden nu den loop van de Wadi es Sarar (beek Sorek); het dal werd steeds

nauwer. Voor ons uit zagen wij een klein dorp, dat ons werd aangeduid als de geboorteplaats van Simson. (Richt. 13 : 2.) De weg ging nu door de wilde rotsdalen, aan beide zijden begrensd door steile bergen met hun spleten. Af en toe zagen wij een jongen met eenige geiten, die de rotsgevaarten afzochten om het weinige voedsel te bemachtigen. Wanneer wij de armoedige dorpen voorbijgingen, verwonderden wij er ons telkens weer over, hoe het mogelijk is, dat die bewoners van zulke kleine stukjes bebouwd land het noodige trekken kunnen, om in hun levensonderhoud te voorzien.

Deze wilde, doode bergen stemden ons treurig, en wij waren niet weinig verblijd, toen wij eindelijk dwars door het dal van Refaim stoomden.

Ondertusschen was het flink koud geworden, zoodat wij onze jassen en mantels aantrokken, en wij waren recht dankbaar, toen wij om vijf uur Jeruzalem binnestoomden. Maar hoe werden wij teleurgesteld! Een ijzige wind blies ons een wolk fijn wit stof in het gezicht, en door een menigte menschen van allerlei ras baanden wij ons een weg naar de ons wachtende rijtuigen.

Het kostte ons moeite, een weinig te gewennen aan het wilde geschreeuw der koetsiers, die wreed op de magere paarden ranselden, om de vermoeide dieren tot eenigen spoed aan te zetten; doch dit alles kon toch niet verhinderen, dat de paarden van het eerste rijtuig van vermoeidheid staan bleven, zoodra het

eenigen tijd bergopwaarts gegaan was, en een gevolg hiervan was, dat alle volgende rijtuigen eveneens halt houden moesten. Meedoogenloos werden de arme dieren geslagen, doch deze konden den wagen eerst weder in beweging brengen, toen eenige mannen de wielen grepen. En voort ging het weer, onder zweepslagen, opdat een dergelijk oponthoud niet voor de tweede maal de reis zou onderbreken!

Zaai uw zaad,
Waarheen gij gaat,
In den vroegen morgen
't Zij ten avond laat.
Strooi met volle hand
Op het vruchtbaar land!
't Zaad in de aard verborgen,
Geeft een blijden morgen.
Overvloedig maaien,
Die in hope zaaien!

Zaai uw zaad,
Waarheen gij gaat,
In den vroegen morgen
't Zij ten avond laat.
Strooi met volle hand
Op het vruchtbaar land,
't Zaad, aan u gegeven, —
't Zaad van eeuwig leven.
Die met tranen zaaien,
Zullen juichend maaien!

E. V.-v. O.

Vraag. — Wat at stroo toen het leefde, en dronk bloed toen het dood was?

Antw. — Het ezelskinnebakken, waarmee Simson de Philistijnen sloeg.

Of nu een bisschop zijn tijd niet beter besteden kon, dan met op die wijs ketters terecht te brengen, zij daar gelaten.

A. J. HOOGENBIRK.

Een indringer.

Bij al ons strijden tegen vreemde indringers in onze taal vergeten we een heel, heel klein indringertje, dat ongemerkt binnensluipst en waarvan de meeste lui niet eens meer weten, dat het een indringer is. Ik bedoel het weglatingsteeken in woorden als Frankrijks president, Jozefs droomen. Iedereen schrijft tegenwoordig: Frankrijk's, Jozef's. En niemand denkt er aan, dat dat teekentje een Engelschman is. In 't Nederlandsch bestaat het niet, heeft het geen reden van bestaan. Dat teeken dient in onze taal, om aan te duiden, dat er iets weggelaten is, en wat is er nu tusschen de *k* en de *s* van Frankrijks weggelaten?

Toen Prinses Juliana geboren was, werd ons daarvan officieel mededeeling gedaan in een proclamatie, die begon: Door God's goedheid. En volgens den minister hebben we officieel de spelling De Vries en Te Winkel, die van deze *s* niet afweet. Wie met die *'s* begonnen is, weet ik niet, maar dat hij eigenwijs deed en dwaas, weet ik wel.

Eigenlijk is het een kwestie, die met spelling niets te maken heeft. Of men zich houdt aan gewone spelling of aan vereenvoudigde, men zal toch geen overbodige versieringen gaan aanhechten. En totaal overbodig is het teeken in verreweg de meeste gevallen. Alleen in woorden als Anna's, Otto's heeft het beteekenis. Wordt het daar niet geplaatst, dan wordt de uitspraak anders, of men moet de laatste letter verdubbelen. De weglating van die tweede *a* of *o* wordt door het weglatingsteeken heel correct aangeduid. Evenzoo in woorden als Maurits' heldendaden, Tollens' gedichten. Daar immers is een *s* weggelaten. Maar George's kroning deugt niet, want daar is niets weggelaten. Zoo is de regel van De Vries en Te Winkel, en elk verstandig schrijver moet zich daaraan houden, omdat het de natuurlijke regel is. Stel u eens voor, dat we konsekvent doorgingen met die *'s*. Dan zullen we schrijven: God'sdienst, Job'stjdning, zon'sopgang, koning'skroon. Laten we toch wijzer zijn. Ik kreeg onlangs een paar taalboeken in handen, die 't op een akkoordje willen gooien. Ze zeggen: Schrijf die *'s* alleen in familienamen, niet in voornamen, of wel: Schrijf ze in bekende familienamen. Als teeken van adel misschien? Maar wie geeft die taalboekenschrijvers het recht om de jongelui een dwaasheid te leeren?

Kijk, waarde Kruidnagel, ik moest daartegen eens waarschuwen. Ik houd niet van indringers, vooral niet van Engelsche, al zijn ze ook nog zoo klein.

MOSTERD.

V A R I A.

Niet één.

„Mijn dagen jagen henen, bliksemsnel,”

Alzoo de dichter en — elk roemt dat woordenspel.

„Wat heeft mijn bruin gedraafd daar, bliksems snel,”

Zegt Kees de voerman, en 't klinkt naar: te ruw, te schel.

Daar zit een „magazijn van leering” in.

Maak zelf, vriend, maar met de opening begin.

A. J. H.

Een bezoek aan Palestina.

Uit het Duitsch van ERNST OVERHOFF.

Door C. K.

2.)

De eerste indruk, dien de nu vóór ons liggende stad op ons maakte, was niet een gunstige. Zij deed ons denken aan een groote bouwerij, waar steenen en hout door elkander liggen. Korten tijd later reden wij de Jaffapoort binnen, langs vele handelshuizen en het Duitsche postkantoor, naar het hôtél Fast.

Wij bevonden ons dus nu in Jeruzalem, in de heilige stad, in Sion, waarvan in den 132sten Psalm geschreven staat: „De Heere heeft Sion verkozen, Hij heeft het begeerd tot Zijne woonplaats, zeggende: Dit is Mijne rust tot in eeuwigheid; hier zal ik wonen, want ik heb ze begeerd.”

Onze voet stond nu op het land, waar Gods Zoon, „God, boven alles, te prijzen tot in eeuwigheid,” „gekomen in het vleesch, geboren uit een vrouw” in heiligheid gewandeld heeft; waar Hij, Jezus van Nazareth, dien God met den Heiligen Geest en met kracht gezalfd heeft, rondging, goedgeoede en genezende allen, die door den duivel overweldigd waren. (Hand. 10 : 38.) Wij bevonden ons op de plaats, waar Hij eens als waarachtig mensch, als dienstknecht, als een, die niets had waar Hij het hoofd op neerleggen kon, woonde, en waar Hij als een scheut uit de dorre aarde, als de nederige, verachte Mensch, Zichzelf vernietigde en voor ons alles, tot zelfs Zijn kostbaar leven, aan het kruis overgaf. Want „gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzoo moet de Zoon des menschen verhoogd worden; opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.” (Joh. 3 : 14, 15.)

Doch dit land van Gods rijke genade is ook getuige geweest van de grove zonden zijner bewoners. Wij weten immers, hoe de mensch zich tegenover die openbaring van rijke genade gedragen heeft; op welke wijze de zijnen Hem ontvingen, hoe zij Hem verwierpen, en hier, buiten Jeruzalem, aan het kruis der schande hecchten.

Woensdag 8 Maart hadden wij voorgenomen de kerk van het heilige graf te bezichtigen. De zon brak slechts nu en dan even door de wolken, die zich schenen in te spannen om elke poging daartoe reeds in den aanvang te verijdelen. Wij gingen weder door de Jaffapoort. Hier gelijk in elke poort van Jeruzalem ligt de ingang juist in den hoek, die door de twee torens gevormd wordt. Toen in 1898 de Duitsche keizer Jeruzalem bezoeken wilde, heeft men, om mogelijk te maken, dat het keizerlijke paar Jeruzalem binnenrijden kon, een stuk van den stadsmuur naast de poort moeten afbreken.

Een levendig verkeer heeft op het vrije plein, vlak voor de poort, plaats. Letterlijk wordt hier van alles te koop aangeboden, terwijl rijdieren en wagens gereed staan voor dengene, die ze huren wil. Menschen van allerlei nationaliteit, maar voornamelijk Russen, vindt men hier vertegenwoordigd.

Wij volgden nu de Davidsstraat en bevonden ons weldra te midden van een menigte in lompen gekleede Joden met lange baarden en langs de ooren hangende haren, vuile vrouwen, die hun beladen ezels voor zich uitdreden, langharige priesters en krachtige Bedoeïenen. Door de Christenstraat kwamen wij spoedig op het voorplein van de kerk van het heilige graf, waar een menigte kooplieden ons hun kruisbeeldjes en rozenkransen te koop aanboden en een leger van bedelaars rondsletterden. Voor wij de kerk binnentraden, vertelde onze gids ons, dat de schedelplaats en het graf van Jezus zich in dat gebouw bevinden.

De Roomschen, Armeniërs, Kopten, Syriërs en Abessiniërs hebben onder het dak van deze kerk hun eigen kapellen, en meer of minder groote heiligdommen.

In het voorportaal bevinden zich eenige Turksche soldaten, die op den grond zittend den tijd dooden met rooken en koffie drinken.

Onze gids vestigde onze aandacht op een langen marmeren steen, waarop het lichaam des Heeren zou zijn gezalfd geworden door Jozef van Arimathea. Wat stemde het ons droevig, toen een paar oude vrouwen, gekleed in dikke pelzen, met een doek over het hoofd, en mannenlaarzen aan de voeten, zich over dien steen heenbogen, hem meermalen eerbiedig kusten en daarna begonnen te bidden! Men geleidde ons de trap op, en toonde ons de plaats, waar het kruis moet gestaan hebben. Het zijn twee kapellen, alleen gescheiden door een paar zuilen. De eene, zeer eenvoudig, behoort aan de Katholieken, de andere, rijk van goud en zilver voorzien, aan de Grieken. Medelijden, diep medelijden hadden wij met de pelgrims, die hierheen gekomen waren om vrede, of de vergeving hunner zonden deelachtig te worden.

Een oude man met langen baard, armoedig gekleed, wierp zich voor het kruis op de knieën, raakte met het voorhoofd den grond aan, en bad. Zijn blik was zóó droevig, dat het ons door de ziel sneede.

Om de plaats, die men aanduidt als het graf des Heeren, is eveneens een kapel gebouwd, die door een ontelbare menigte lampen verlicht wordt. Een opening brengt den bezoeker in een voorportaal, vanwaar een lage deur toegang verleent tot de ruimte, die als het graf des Heeren wordt aangeduid.

Paaschmorgen is de geheele kerk stampvol met pelgrims, die allen wachten op het vuur, dat van den hemel valt, en dat door een luik van uit deze grafkapel door de priesters wordt toegereikt. Hebben de pelgrims aan dit vuur hun kaarsen aangestoken, dan is het hoogtepunt hunner geestvervoering bereikt. Dikwerf gebeurt het dan, als een gevolg der verschillende daar vertegenwoordigde godsdiensten, dat men handgemeen wordt, en dan moeten de Turksche soldaten tusschenbeiden treden om de rust te herstellen. Met droefheid in het hart wendden wij ons af, toen men ons nog meerdere dingen toonen wilde. Helaas, hoe diep is de Christenheid gezonken!

Van hier begaven wij ons naar de Russische uitgravingswerken, en betraden een groot gebouw. Een trap voerde naar beneden. Een stuk muur, Romeinsch paveisel, een deurderpel, en een deel van de Via Dolorosa, de straat, die de Heere Jezus zou gegaan zijn, toen Hij naar Golgotha gebracht werd, liet men ons zien.

Eenige schreden verder stonden wij op Pruisischen bodem. Dit stuk gronds schonk de Sultan in 1869 aan de Pruisische kroon, ter gelegenheid van het bezoek van kroonprins Friedrich Wilhelm. Keizer Wilhelm liet in 1893 den steen leggen voor de Duitsch-evangelische „Erlöserkirche,” en wijdde deze met zijn gemalin in 1898 in.

Nadat eenigen van ons den toren bestegen hadden, gingen wij naar ons hôtél terug. Door nauwe straten bracht onze gids ons langs de citadel. Van de vele vierkante torens, stelden wij het meest belang in den zoogenaamden Davidstoren, omdat de onderbouw bestaat uit groote vierkante steenen en nog dateert uit den tijd van Herodes.

Des middags brachten wij een bezoek aan Bethlehem, dat op nauwelijks twee uren afstands van Jeruzalem ligt. De weg is zeer steenachtig, doch af en toe ging het ook

door moerassen, die somtijds zóó diep waren, dat wij vreesden, dat onze paarden zouden blijven steken. Wat ziet het er treurig in het beloofde hand uit! Van dit land toch lezen wij in Deut. 8 : 7—9: „De Heere, uw God, brengt u in een goed land, een land van waterbeken, fonteinen en diepten, die in dalen en in bergen uitvlieten; een land van tarwe en gerst en wijnstokken en vijgenboomen en granaatappelen; een land, waarin gij brood zonder schaarscheid eten zult, waarin u niets ontbreken

MORGEN.

zal; een land, welks steenen ijzer zijn, en uit welks bergen gij koper uithouwen zult.”

Thans zijn de velden met puin bedekt, en van elkander gescheiden door los op elkaar gestapelde steenen. Is de bodem hellend, dan ziet men de naakte rots, en dan heeft het den schijn of een overstroming den vruchtbaren grond heeft weggespoeld. De weg voerde ons langs een groot Grieksch klooster en langs het graf van Rachel. Hier en daar werd het oog bekoord door de kleine kunstig aangelegde terrassen, beplant met olij- en vijgenboomen en wijnstokken.

De stad, die een weinig in de hoogte ligt, maakt met haar witte huizen een lieflijken indruk. Zij telt 11000 inwoners, die behalve 2—300 Mohammedanen, tot de verschillende Christelijke kerken behoren. Het handwerk, dat hier uitgeoefend wordt, is landbouw en veeteelt, en het is goed te zien aan de velden en tuinen, dat de Bethlehemiëten de handen uit de mouwen weten te steken; hun landerijen worden heel wat beter onderhouden, dan die welke rondom Jeruzalem liggen. Behalve landbouw en veeteelt, het voornaamste bedrijf, voorzien velen in hun onderhoud door de vervaardiging van allerlei dingen uit paarlemoer, olijfhout en koralen.

Wetenswaardigheden.

Ploegen met dynamiet.

In den vorigen jaargang (No. 30) deelden we mede, hoe de Amerikaansche boeren tegenwoordig gebruik maken van automobielen om hun land te beploegen. Door middel van een petroleummotor worden deze „auto ploegen" in beweging gebracht.

Maar een Amerikaan (zelfs een Amerikaansche boer) noemt iets, dat reeds een paar jaar bestaat, al „ouderwetsch," en de Amerikaansche uitvinders en geleerden zorgen er wel voor, dat er telkens iets nieuws aan de markt komt!

Zoo is op 't oogenblik het nieuwste in het landbouwbedrijf: het ploegen met dynamiet. Hoe dat in zijn werk gaat? Heel eenvoudig. Een lading dynamiet wordt op 2½, 3 of 4 voet diepte onder de oppervlakte van den grond gelegd. Door het laten ontploffen van het gevaarlijke goedje, wordt de aarde tot op een flinke diepte omgewoeld.

Deze nieuwe wijze van landbewerken heet minder kostbaar en doeltreffender dan de tot dusver gebruikelijke, en reeds „verouderde" methode.

De waarde van citroenen.

Een Buitenlandsch vakblad heeft eens de moeite genomen een lijst te maken van de verschillende hygiënische waarde, die de citroen voor den mensch bezit. En het blad komt dan tot een lange lijst van verschillende eigenschappen.

Vooreerst moeten in de doos voor „Eerste hulp bij ongelukken" altijd een paar citroenen aanwezig zijn. Het sap van de citroen toch geneest ontstekingen, zweren en verhardingen van de huid, terwijl het eelt doet verdwijnen.

Vóór elke flinke wandeling is het gewenscht om het branden van voetzolen en teenen te voorkomen, den onderkant van den voet flink met citroensap in te wrijven. Men krijgt dan een aangenaam gevoel in de voeten en als men deze behandeling eenigen tijd voortzet, blijft het brandend gevoel en de pijnlijkeheid voorgoed weg. Een middel, dus vooral voor militairen aanbevelenswaard.

Wratten verdwijnen, als men er een schijfje citroen op bindt, en dit om de zes uren ververscht.

Springende handen worden ook al door het wonderdoend sap genezen.

Lichte koortsaanvallen, tengevolge van verkoudheid, doet men verdwijnen door het drinken van warme kwast. Het citroensap is zweetverwekkend, reinigend en oplossend. Dit zullen velen onzer lezers wel bij ondervinding weten.

Ook tegen zomersproeten is het een goed middel. Bet men vóór het naar bed gaan de sproeten geregeld met citroensap, dan verdwijnen ze ten slotte geheel. Een verdunde citroenoplossing geeft aan het gelaat een zachte tint, als men het des morgens lauw daarmee weekt.

Ten slotte is citroensap, in de huid ingewreven, een universeel middel tegen muggesteken.

We hebben natuurlijk niet al deze behandelingen aan de praktijk getoetst, maar in elk geval zijn ze onschadelijk, en kunnen de lezers er bij voorkomende gevallen eens de proef mee nemen.

V A R I A.

Oplossing.

Zeker Nieuwsblad: „De hoorders smolten weg in tranen bij 't verslag."

Koel lezer: „Zoo! Nu begrijp ik, dat zoo'n plas bij d' uitgang lag."

A. J. H.

Een bezoek aan Palestina.

Uit het Duitsch van ERNST OVERHOFF.

Door C. K.

3.)

Ons eerste bezoek gold de „kerk der geboorte." De ingang is zoo laag, dat men bukken moet om te kunnen binnentreden. Volgens onzen gids heeft keizer Constantijn deze kerk laten bouwen om de plaats, die men hem aanwees als de plek, waar de Heere Jezus geboren zou zijn. Deze kerk is nu in het bezit van Grieken, Roomschen en Armeniërs, waardoor het dikwijls gebeurt, vooral met het Kerstfeest, als vele pelgrims in de kerk aanwezig zijn, dat men handgemeen wordt, en dan moet ook hier de wacht van Turksche soldaten de orde herstellen. Twee trappen moeten wij afdalen, voor wij ons in de eigenlijke „geboortekapel" bevinden. De ruimte wordt door twee en dertig lampen voldoende verlicht, en een zilveren ster geeft de plaats aan, waar de Heere Jezus geboren moet zijn. Ook de plek, waar de kribbe gestaan heeft, geeft men nauwkeurig te kennen. Men wilde ons nog verschillende graven van gestorven heiligen toonen, die zich in de onderaardsche gangen bevinden, maar wij hadden geen lust meerdere legenden aan te hooren, en spoedden ons naar den uitgang, om de vlakten van Ephrata te gaan bezichtigen, welke nog in den toestand van voorheen gebleven zijn. Van een hoogte zagen wij op groene korenvelden neer, en in gedachten verplaatsten wij ons in den tijd van Ruth, die hier aren bijeen las, toen Boaz haar zoo vriendelijk tegemoet trad. Hoe lief zal hier Davids fluit geklonken hebben, en hoevele heerlijke Psalmen tot lof van Jehova zal hij hier gemaakt hebben, toen hij het vee van zijn vader weidde. Hier werd meer dan 1900 jaren geleden door de herders de blijde boodschap vernomen: „Want u is heden geboren de Zaligmaker, welke is Christus, de Heer, in de stad Davids." Wij werden in onze overdenkingen gestoord door een troepje bedelende kinderen, die het welbekende lied zongen:

„O, hoe heerlijk, hoe begeerlijk
Spreekt het Kerstfeest van gena."

Den volgenden morgen, bij het ontwaken, regende het schrikkelijk, en wij hadden het aangename gevoel, een dag van rust voor ons te hebben. Toen evenwel tegen den middag de zon doorbrak, besloten wij een bezoek aan den tempel te brengen. Begeleid door een vertegenwoordiger van het Duitsche consulaat en een Turksch soldaat, betraden wij het heiligdom der Mohammedanen, door hen genoemd „Esch-Scherif," d. w. z. „het voorname heiligdom." Vóór ons was een groot plein, geheel door een muur omgeven, dat met eenige verspreid staande oude cypressen en olijfboomen beplant is. Door acht poorten kan men hier binnentreden, en vele zijn de minarets, gebedsnissen en bronnen. (Bestemd voor de wasschingen, die vóór het gebed behooren te worden gedaan.) In het midden verheft zich op een terras de Omar-moskee. Dit gebouw is in den vorm van een achthoek opgetrokken, waarvan elke zijde twintig M. lang is. Nadat wij pantoffels over onze schoenen heen hadden aangetrokken, betraden wij de moskee, het tweede groote heiligdom der Mohammedanen. De wanden zijn van boven door bontgekleurde tegels, van onderen door marmeren platen bedekt. Van den koepel, die op zuilen rust, hangt in de geheele rondte een blauwe strook, waarop woorden uit den Koran met goud zijn aangebracht, bijv.: „zeg: Geloofd zij God, die geen zoon, noch een deelgenoot, in zijn bestuur heeft, en die geen helper noodig heeft om hem voor smaad te behoeden; prijs hem!"

De bodem is gemaakt van marmermozaïk, en is belegd

met tapijten. Door de kleurrijke vensters valt een eigenaardig licht, hetwelk het geheel een rustig aanzien geeft.

Wij stonden nu voor het hoogste gedeelte van den berg Moria, een 17.7 Meter lange en 13.5 Meter breede rots, die zich 1—2 Meter boven den beganen grond verheft. Dit gedeelte is door een ijzeren hek met vergulde punten geheel afgesloten. Hier zou het brandofferaltaar gestaan hebben, en wij gelooven thans niet met een legende te doen te hebben, maar achten deze mededeeling alleszins geloofwaardig. In deze rots is een goot uitgehouwen, waarschijnlijk met het doel, om het bloed naar een onderaardsch kanaal af te voeren.

De Mohammedanen vertellen een menigte legenden van de rots, bijv.: dat Mohammed van hier ten hemel voer, en dat de rots hem volgen wilde. Hier worden ook eenige haren uit den baard van Mohammed in een kaste bewaard, en een priester wilde ze ons laten zien, doch toen wij daarvoor bedankten, liep hij ons na in de hoop een goede „bakschisch" te krijgen. Wij waren echter met geheel andere dingen bezig. Wij dachten aan Abraham, die op dezen berg zijn zoon wilde offeren; aan David, die op den dorschvloer van Ornan den Jebusiet een altaar bouwde, en daarop den Heere brand- en dankoffers bracht. (1 Kron. 21 : 25—26; 1 Kron. 22 : 1; 2 Kron. 3 : 1.) En toen later Jehova deze plaats verkoos, om er Zijn Naam te doen wonen, werden de brandoffers gebracht op het altaar, dat op deze rots stond. Menigten van Israëlieten kwamen hier, om hun God te aanbidden, en om hunne offers tot een lieflijken reuk te brengen aan Hem, die de eeuwige God is. Zijn woord is in vervulling getreden; „zij zullen in u geen steen op den anderen laten." (Luk. 19 : 44.) Dit woord is *letterlijk* vervuld, en zoo ook zullen zijn beloften, zooals wij die in Jesaja 62 en in andere plaatsen lezen, letterlijk in vervulling treden.

Wij verlieten dit prachtige gebouw, en bezichtigden nog den El Aksa moskee, die vroeger een Christelijke kerk was. Onder deze moskee bevinden zich nog overblijfselen van een poort, naar men ons zeide, van de Hulda poort, waardoor de Israëlieten in den tempel gingen ter gelegenheid hunner feesten. Onze gids vertelde, dat op het tempelplein 34 regenbakken zijn, die gedeeltelijk hun water uit Salomo's waterleiding ontvangen. Vandaar, dat bij een belegering, zij, die zich in den tempelhof bevonden, het langst stand houden konden, wijl het hun aan geen water ontbrak.

Herodus liet geweldige fundamenten leggen om den tempelhof te vergrooten. Deze werden de stallen van Salomo genoemd. Men toonde ons nog in een zijde van den muur groote, vierkante, gehouwen steenen, die nog uit den tijd van Salomo afkomstig zijn.

Ondertusschen was het weer hard gaan regenen, zoodat wij nauwelijks iets van de Via Dolorosa (weg der smarte) zien konden, hoewel de weg naar huis daardoor leidde; en geheel doornat kwamen wij dan ook in ons hôtél aan.

Vrijdag 3 Maart bezichtigden wij de verschillende modellen van den tempel, zooals Dr. Schick die ontworpen heeft, en waardoor wij een zeer goede voorstelling kregen van de wijze, waarop de tempel vroeger was ingericht. Des namiddags gingen wij naar den berg Sion, waarop zich het graf van David bevindt, eigendom van de Mohammedanen, en dat door dezen voor zoo heilig gehouden wordt, dat de toegang aan andersdenkenden verboden is. Verder ziet men daar, behalve eenige kloosters nog een kerk, die door Prins Eitel Friedrich in 1910 werd ingewijd. Van hieruit maakten wij een interessante wandeling om de stadsmuur tot aan de Mistpoort, en gingen hier de stad weder binnen. Door nauwe vuile straten kwamen wij aan den 48 Meter langen en 18 Meter hoogen klagmuur der Joden. Hier stonden Abrahams nakomelingen in smart en rouw over den ondergang van hun rijk en van hun koninklijke stad. Sommigen lazen in gebedenboekjes, nu en dan luide jammerklachten uitstootend, anderen weenden, dat de tranen hun over de wangen liepen, of streken het hoofd tegen den muur; en getroffen door deze bewijzen van namelooze smart, aanvaardden wij den terugtocht door de vuile straten van het Jodenkwartier.

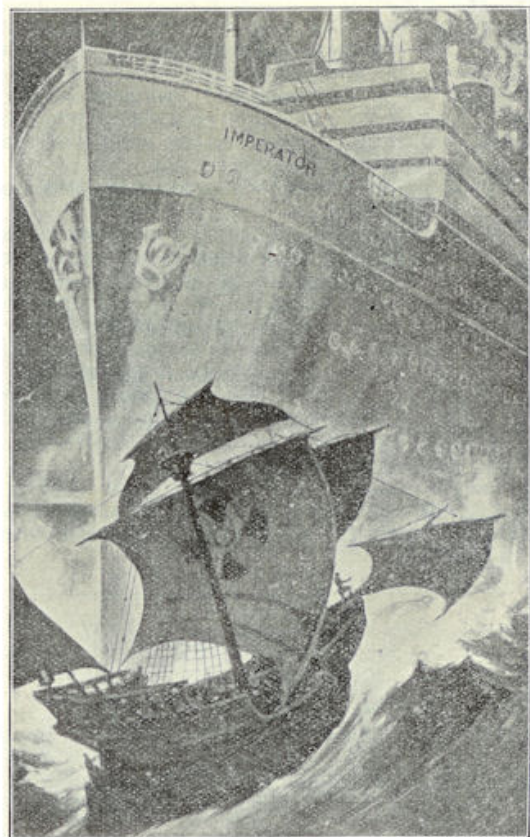
EEN DROOM VAN COLUMBUS.

Toen Columbus over den Oceaan voer, om Amerika te ontdekken, zag hij eens op een avond een visioen. Daar vlak voor de boeg van zijn scheepje doemde een verschijning op, waarvan hij niet wist, of hij het voor een schip moest houden of voor een stalen kasteel. Hij had grooter schepen gezien dan zijn notendopje; de Spaansche galjoenen hadden soms plaats voor driehonderd krijgslieden. Maar wat nu te denken van het gevaarte daar tegen over hem? 't Leek toch in zijn bouw een schip. Dat moest toch de voorsteven zijn, die stalen wand, bijna tweemaal zoo hoog als zijn groote mast. Maar zeilen had het reuzenschip niet; en het scheen er wel koud aan boord te zijn, want er rookten vier geweldige schoorsteenen. Doch eer de wakkere Christoffel tijd had om na te denken, was het visioen al verdwenen; met een snelheid, door geen zeilschip te bereiken, was het hem reeds voorbijgevaren, en toen hij nog eens zich bedacht, meende hij, dat Morpheus, de droomgod, hem een trekje had gespeeld.

Ik weet niet, of 't waar gebeurd is, wat ik daar van de plaat lees, maar als Columbus het schip had gezien, dat thans in Duitschland van stapel geloopt is, dan zou hij zich minstens evenzeer hebben verbaasd, als toen hij tot de ontdekking kwam, dat hij een werelddeel aan 't licht had gebracht. De Imperator van de Hamburg-Amerika-lijn, die 't volgende voorjaar in de vaart komt, overtreft weer de Titanic en de Olympic, haar zusterschip, dat nog vaart voor rekening van de Red-Star-Line. 't Is een schip van 50.000 ton, meer dan tweemaal zoo groot als onze „Rotterdam." Ze moet een bemanning hebben van 1000 man, en neemt 5000 passagiers aan boord, een bevolking dus als van een kleine stad. Alle mogelijke geriefelikheden komen aan boord, tot een zwembad en een tuin toe, en zelfs menschen, die wegens de zeeziekte liever wachten met naar Amerika te gaan, tot de spoorweg klaar is, zullen zich aan deze boot durven toevertrouwen, die vooreerst door haar grootte en voorts door een aparte inrichting zoo stil op het water zal liggen, dat men bijna geen deining meer zal bespeuren.

Onzinkbaar? Met weemoed denkt men bij het zien van zulk een prachtig zeekasteel weer terug aan den 15^{en} April, toen het „grootte schip" met 1500 menschen naar dé diepte ging. Mogen toch, wie de zee bevaren, zich het woord herinneren van de Fransche visschers: „O God, Uw zee is zoo groot, en mijn schip is zoo klein!"

A. L.

Stoomdruk — LA RIVIÈRE & VOORHOEVE — Zwolle.

Antw. — Dat is het Engelsche fallow, het Latijnsche pallidus, d. i. grijs, bleek. Bij ons duidt het aan: verkleurd.

Kan het woord „balleboos," waarmee men een helderen kop wil aanduiden, van het Hebreeuwsch zijn afgeleid?

Antw. — Dit is een woord uit de zoogenaamde Jodentaal, en staat met het Hebreeuwsch in verband. Het is *Baal habboos*, d. i. heer des huizes, opperste.

Vanwaar de uitdrukking: „iemand in het ootje nemen?"

Antw. — Het „ootje" is hier het kringetje, waarin men iemand plaatst om rondom hem te dansen.

Wat is beter te zeggen: „aan iets gewend" of „aan iets gewoon zijn," en wat is in 't algemeen het onderscheid of verschil tusschen beide uitdrukkingen?

Antw. — Het eerste woord ziet meer op persoonlijke ondervinding, het tweede op wat gebruikelijk is. Veelal is het eenerlei.

Vanwaar het woordje „koest," waarmee men een wat al te woeligen hond toespreekt om hem stil te doen zijn?

Antw. — *Koest* is verbasterd van *couche*, ga liggen; van het Fransch *coucher*. Dit verklaart ook het overige.

Welke is de afleiding van het woord „in petto?" Men spreekt van iets in petto houden, in den zin van „tot later bewaren."

Antw. — Dit is Italiaansch en beduidt: in de borst of in den boezem, nl. daar verborgen of in voorraad houden. De uitdrukking komt ook voor in de Roomsche kerkelijke taal, en ziet dan op te benoemen kardinalen.

Minerva, de godin der wijsheid, wordt afgebeeld met den *Uil*. Waarom wordt dan juist geheel daaraan tegenovergesteld in het dagelijksche leven gezegd: „Zoo dom als een uil?"

Antw. — De uil bij Minerva duidt de wijsheid aan. Het overigens zeer onjuiste spreekwoord is ontleend aan het voorkomen van den uil bij het helle daglicht, dat hij kwalijk verdraagt.

Hoe komt men aan de uitdrukking „oliedom?" Wat is hier de beteekenis van olie?

Antw. — Dit is verbasterd uit: oolijk dom, vernakelijk dom.

Ten slotte over een gevraagde inlichting dit: *van* en *af* beteekenen oorspronkelijk hetzelfde (hij komt van de trap, of hij komt de trap af) al is het gebruik niet eenerlei. „Af" heeft echter in kracht verloren. Vandaar dat men vaak hoort: hij viel van de trap af, wat dubbel is. „Af" is ook minder in gebruik. Vroeger zei men: de oorzaak *daar af*, nu *daarvan*. „Van iets afweten" is dus ook een dubbele uitdrukking. „Af" is hier te veel.

A. J. H.

V A R I A.

Overleven.

De goedren overleven wis den vrek;
Daarom wees wijs, lijd noodloos geen gebrek.
Doch zoo ge u aan verkwisting overgeeft,
Weet dat *gij* licht uw goedren overleeft.

Verband.

Wie altijd voor zijn lichaam vreest,
Smeedt eigen banden in zijn geest,
En wie nu 't lichaam acht als slijk
Diens ziel wordt wat hij 't acht gelijk.

A. J. H.

Een bezoek aan Palestina.

Uit het Duitsch van ERNST OVERHOFF.

Door C. K.

(4.)

Uoor morgen en overmorgen stond op ons programma de tweedaagsche tocht naar Jericho, doch bij het ontwaken wachtte ons een groote teleurstelling. Een dichte regen viel bij stroomen neer. Wat zou er met zulk weer van onzen zevenurigen rijtoer terecht komen! Maar gelukkig drong om zeven uur de zon door de wolken heen, en welgemoed stapten elf van ons gezelschap, onder geleide van twee gidsen, in de vijf gereedstaande, driespannige, half overdekte wagens, om onder het luiden der schelle-tjes, die aan de tuigen der paarden bevestigd waren, langs den oostelijken stadsmuur den tocht naar Jericho te beginnen.

Jeruzalem ligt ongeveer 800 M. hoog, de Doode Zee ± 400 Meter onder den zeespiegel. Wij moesten dus een 1200 Meter dalen. Eenige keeren moesten wij uitstappen, daar de wagen door het achteruitdringen der paarden in een steilen afgrond dreigde te zullen vallen. De weg bevond zich in een schrikkelijken toestand, hier en daar met puin bedekt; diepe gaten en groote steenen brachten menigmaal ons voertuig in gevaar om te kantelen; terwijl op andere plaatsen de grond doorweekt was en wij meermalen dachten in den modder te zullen blijven steken. Maar de koetsier joeg voort! De weg voerde ons nu door nauwe dalen slingerend langs kale bergen, waarop hier en daar slechts een weinig gras groeide. Gewapende Bedoeïnen, die hun kudde bewaakten, keken ons niet zeer vriendelijk aan, omdat zij ons, buitenlanders, geen geld meer kunnen afpersen voor het gebruik van den weg, en na een tocht van drie uur bereikten wij de Kan Hadroer, waar wij halt hielden.

Na een korte rust vervolgden wij onzen weg, doch deze was zoo steil, dat wij loopen moesten. De zon zond nu haar verzengende stralen naar de aarde, en maakte ons het loopen inderdaad moeilijk. Na ongeveer drie kwartier hadden wij links een prachtig uitzicht op de diepe Wadi el-Kelt met de beek Krith, en konden toen onze zitplaatsen weer innemen. Weldra deed zich een prachtig vergezicht aan ons oog voor: De Jordaanvlakte en de Doode Zee! Als een zilveren draad in een zacht groen kleed, stroomt de Jordaan door de vlakte, tot zij zich verliest in het zachte blauw van de Doode Zee.

Daarachter verheft zich als een geweldige muur het massieve gebergte van Moab, naakt en doodsch.

Maar reeds ging het weer verder naar Jericho, dat wij nu voor ons zagen liggen te midden van tuinen en bloeiende akkers. Nog één helling af, dan een steenen brug over, en wij hielden stil voor het doel van onzen tocht, het Jordaan-hôtel.

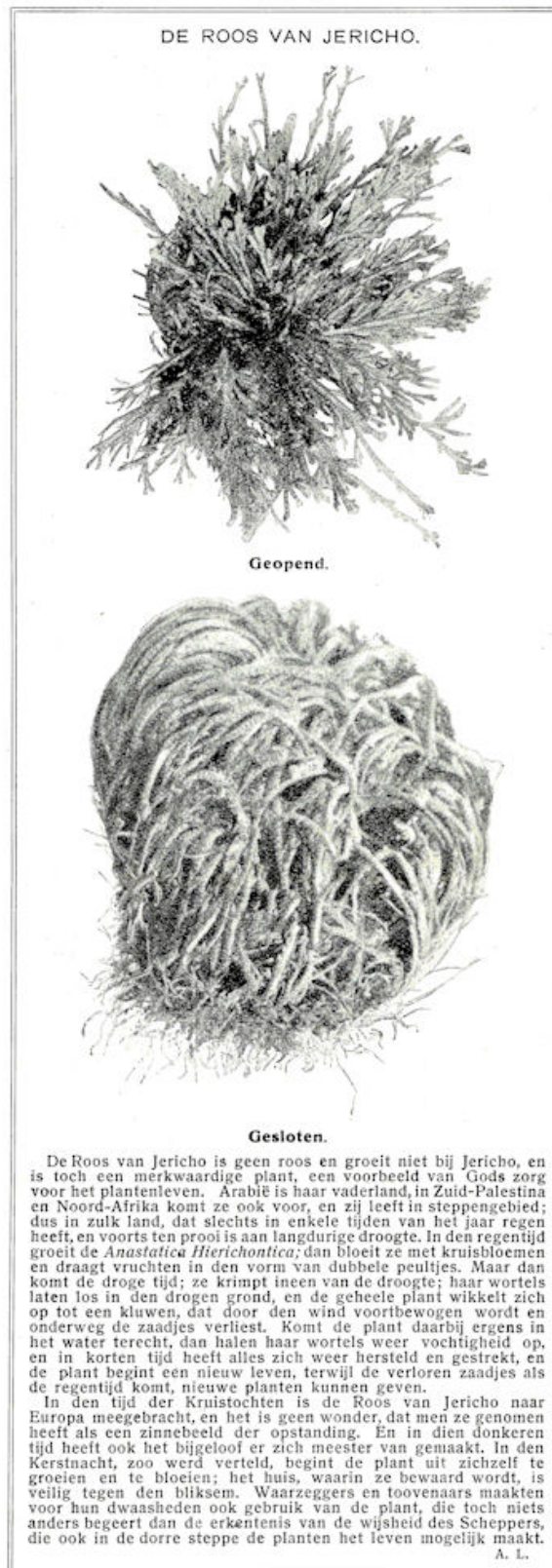
Wij gunden ons slechts een korte rust, waarna wij op weg gingen om de uitgravingen van Oud-Jericho te bezichtigen. De overblijfselen van een vrij groote stad met kleine huisjes en nauwe straten zijn hier bloot gelegd.

Om twee uur stonden de rijtuigen weder gereed, en nu gingen wij de vlakte in, naar de Jordaan, die wij na een uur rijden door het zand bereikten. Hier stegen wij uit, en lieten wij ons een eind de rivier op roeien. Het water van de Jordaan is vuilgeel, de oevers zijn begroeid met riet en kreupelhout, zoodat niets het oog kon bekoren, en wij weer spoedig onzen tocht vervolgden, daar wij ook voornemens waren de Doode Zee te gaan zien, waar wij om vier uur aankwamen. Geen teeken van leven is hier te ontdekken, geen enkele groene struik, geen grashalm-pje, geen vogel is hier te zien. Alles is kaal, ledig en

doodsch. Ook de zee maakt dezen indruk op ons! Onwillekeurig denkt men aan de verzonken steden Sodom en Gomorra. Hoe zal het leven hier gebruiſt hebben in zonde en ongerechtigheid. Maar thans is alles dood en ſtil!

Toch, onze overdenkingen konden ons niet verhinderen in het blauwe water een bad te nemen, ten einde de zout- en zwavelachtige uitwerking er van op ons lichaam te beproeven. Zonder gevaar van zinken kan men op het water gaan liggen, daar het specifieke gewicht er van zeer hoog is. Wij hadden echter niet gemerkt, dat de zon bijna onderging, en onze gids waarschuwde ons om wat haast te maken, omdat het gevaar niet uitgesloten was den rechten weg te verliezen, wanneer de duisternis inviel. Wij beſtegen dus onze rijtuigen, en voort ging het in gesticte draf naar huis. Na eenigen tijd zoo gedraafd te hebben, begon onze koetsier vervaarlijk te ſchreeuwen. Wij keken naar buiten, en bemerkten, dat het eerste rijtuig, waarin twee dames zaten, omgekeerd was, en door den ſchok een der beide reizigsters in het moeras geſlingerd was. Natuurlijk ſnelden wij er heen, en waren zeer verblijd ſpoedig te kunnen vaſtstellen, dat niemand zich bezeerd had.

Nadat de koetsier wagen en paarden weer op den harten grond gebracht had, werden de gebroken deelen met touwen aan elkander gebonden, en verder ging het in draf om den verloren tijd in te halen. De ſchemering was reeds ingevallen, toen wij weder aan de beek Krith kwamen, die wij doortrekken moesten. Ons rijtuig was het eerst aan de beurt. Met woest ſchreeuw en wreede zweepslagen joeg de koetsier de paarden in het water, maar midden in den vloed bleven zij ſtaan, totdat zij, door nog heviger ſlagen tot meerdere krachtsinſpanning aangevuurd, er weer in ſlaagden het rijtuig voort te trekken en ons veilig aan den anderen oever te brengen. Met het tweede rijtuig ging het op gelijke wijze, alleen met dit verſchil, dat noch ſchreeuw, noch ſlagen de dieren één ſtap verder konden brengen, en de gevaar liepen een koud bad te zullen krijgen! Ten ſlotte kwamen twee koetsiers door het water waden, en droegen de in angst verkeerenden

vierde rijtuig was een zelfde lot beschoren, zoodat wij verheugd waren allen veilig aan de overzij te zijn aangekomen. 't Was in één woord wreed zooals de arme dieren mishandeld werden, en de koetsiers waren zóo woedend, dat het niet raadzaam geoordeeld werd, hen daarover in deze oogenblikken te onderhouden.

Te voet gingen wij nu door het dorp naar ons hôtél, verblijd dit avontuur achter den rug te hebben.

Na het avondeten gingen wij naar onze kamers, en werden gedurende den nacht meermalen gewekt door het gehuil van de rond het dorp sluipende hyena's en jakhalzen.

Den volgenden morgen om zes uur aanvaardden wij de terugreis naar Jeruzalem, en waren er nog getuige van, hoe een paard, dat den vorigen dag gestorven was, naar buiten gesleept werd, en eenvoudig overgelaten werd aan de uitgehongerde honden, hyena's en gieren. Ook langs den weg zagen wij meerdere reeds half verslonden paarden en ezelligen liggen, en wij waren wát gelukkig, dat wij zonder verder ongeval Jeruzalem bereikten.

Ook nu nog bevindt zich halverwege Jeruzalem, de plaats der zegeningen Israëls, en Jericho, de vervloekte stad, (Joz. 6 : 26.) een herberg. Brengt ons die niet in herinnering de gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan, die onze Heiland in Luk. 10 vertelt, waarin ook van een herberg gesproken wordt, waarheen hij, die door roovers overvallen werd, ter verzorging werd heengebracht?

Zoo is de Heere Jezus ook nu nog de eenige, waarlijk barmhartige Samaritaan, die innerlijk met ontferming bewogen over iederen mensch, dien Hij ziet liggen op den weg naar Jericho — het land der zonden, naderbij komt, diens wonden verbindt, en olie en wijn, typen van den Heiligen Geest en van vreugde, daarin giet. Ook dezen brengt Hij niet naar Jeruzalem, de godsdienstige stad, noch naar Jericho, de plaats der wereldlijke vreugde, maar naar de eenzame herberg, afgezonderd van het gewoel der wereld, en draagt zorg voor hem, tot Hij hem, als Hij wederkomt, afhaalt, om hem uit het land der vreemdelingschap te voeren in het heerlijke vaderland.

Een bezoek aan Palestina.

Uit het Duitsch van ERNST OVERHOFF.

Door C. K.

(SLOT.)

Des namiddags gingen wij naar den Olijfberg, waarop zich een klooster bevindt, en genoten van het heerlijke vergezicht op Jeruzalem, de Jordaanvlakte en de Doode Zee. Gedurende eenigen tijd verwijlden wij in een heerlijk cypressenboschje, dat bij het klooster behoorde, en konden hier onze gedachten rustig den vrijen loop laten. Vóór ons ligt Bethanië, waar de Heere Jezus zoo gaarne vertoefde. Wat moet het voor Hem geweest zijn, toen Hij gindschen bergrug besteeg, gezeten op een ezelin, en omstuwd door de Hosanna roepende menigte, van wie vele takken van de boomen rukten, om ze voor Hem op den weg te leggen! Hij, Davids Zoon, trok toen de stad Sion binnen. Tegenover ons lag de tempelplaats doodsch en somber. Maar welk een drukte zal er dien avond geheerscht hebben, toen de Heiland den tempel binnenging en de wisselaars en duivenhandelaren uitdreef. (Matth. 21 : 12 en verv.) De aanblik van de stad in de verte verzoent ons een weinig met den slechten indruk, dien wij de vorige dagen kregen, toen wij haar straten doorkruisten. Zooals zij thans vóór ons ligt, badende in het zonlicht, kunnen wij haar schoon noemen. Maar wat moet zij geweest zijn in den tijd van haar bloei, toen bij de feesten ongeveer 2.000.000 menschen daar hun offers brachten! Thans is Jeruzalem, in het Arabisch „el Kuds,” dat is: „de heilige,” afgesloten door een 12 M. hoogen muur. Nauwe hoekige straten vindt men er overal, en dan meestal overweld, zoodat het er benauwd en donker is. Het plaveisel is slecht, en bij regenachtig weer zeer vuil. Slechts in enkele straten kunnen voertuigen zich bewegen. De huizen zijn van steen, en vierkant. De vlakke of ook wel ronde daken zijn zóó gemaakt, dat het regenwater naar één zijde loopt, en daar opgevangen kan worden in een regenbak. Er bevinden zich binnen Jeruzalem slechts twee bronnen, zoodat de bewoners zuinig met het regenwater zijn. Wel is sedert 1891 de oude waterleiding hersteld, maar deze voorziet alleen enkele bronnen op de tempelplaats van water, zoodat de inwoners daarvan geen gebruik kunnen maken. De bevolking wordt geschat op 70000 zielen, 10000 Mohammedanen, 45000 Joden en 15000 Christenen. De meeste kerken, kloosters en huizen van barmhartigheid vindt men, met de op Europeesche wijze gebouwde huizen, buiten den muur in de Jaffavorstad.

De zon neigde reeds ter kimme, en verguldde de daken der stad en de koepels der kerken; en toen zij geheel voor ons oog verdween, aanschouwden wij haar nog in de wonderbaarste kleuren, die men zich denken kan, van het schoonste violet tot het teederste rood; en geheel voldaan keerden wij naar ons hôtel terug.

Des anderen daags reden wij naar Gethsemané. Tegenwoordig is dat een kleine, goed verzorgde tuin, waarin eenige zeer oude boomen staan, die best uit den tijd des Heeren kunnen wezen. Een Franciskanermonnik geleidde ons door den hof, en wilde ons over de beteekenis van deze plaats inlichten, terwijl hij ons wees op de overal aangebrachte heiligenbeelden en voorstellingen uit het leven des Heeren. Vele menschen waren hier ter bedevaart gekomen, en gingen van beeld tot beeld, er hun gebeden voor prevelend en het kussend. Hoe treurig is het toch, dat de Christenheid de vele plaatsen, die aan den Heere Jezus herinneren, tot heiligdommen heeft gemaakt, waar de menschen, om de vergeving der zonden te erlangen, nederknielen en aanbedding brengen! Wanneer het geweten niet door Gods Woord geleid wordt, dan is onze godsdienst, hoe goed overigens gemeend, ijdel. En uit

Gods Woord weten wij, dat er voor de Christenen hier beneden geen heilige plaatsen zijn, hoe hartverheffend het ook moge wezen, denzelfden bodem te betreden, waarop Jezus eenmaal gewandeld heeft; de Jordaan te zien, waar de Heilige Geest als een duif op Hem nederdaalde; de woestijn te aanschouwen, waar Hij verzocht werd; het oog te vestigen op de bergen, waar Hij zoo menigen nacht in het gebed vertoefde, en in het bijzonder daar te verwijlen, waar Hij aan het kruis voor ons leed en stierf!

En toch, heilige plaatsen der aanbedding zijn hier niet. Jezus zeide tot de vrouw aan de Jacobsbron: „Vrouw! geloof mij, de ure komt, dat gij noch op dezen berg, noch te Jeruzalem den Vader zult aanbidden. Gij aanbidt, wat gij niet weet; wij aanbidden, wat wij weten; want de zaligheid is uit de Joden. Maar de ure komt, en is nu, dat de ware aanbidders den Vader aanbidden zullen in geest en waarheid; want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzoo aanbidden. God is een geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.” (Joh. 4 : 21—24.) Zoo is er dan op aarde geen heilige plaats der aanbedding. De ware Christenen staan in geenerlei betrekking meer tot deze aarde; hun burgerschap is in de hemelen; (Fil. 3 : 20—21.) zij zelven zijn Gods woonstede in den Geest; zij zijn de heilige tempel in den Heer. (Ef. 2 : 18—22.) De geloovigen worden, als levende steenen, opgebouwd tot een geestelijk huis, een heilig priesterdom; om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus. (1 Petr. 2:5.)

Wij mochten ons echter niet te lang aan onze gedachten overgeven, en verlieten den hof om den voor ons liggenden tempelmuur te beschouwen. Hier bevindt zich de gouden poort, die de Mohammedanen hebben doen dichtmetselen, omdat zij gelooven, dat hier eenmaal een koning zal binnentrekken, die hun heerschappij zal teniet doen. Na een kort oponthoud bestegen wij onze ezels weder om een rit door het Kedron- en Hinnom-dal te doen. De beek Kedron, die wij zoo dikwijls in de Schrift genoemd vinden, had in den tijd van Jezus' omwandeling des winters water, terwijl zij nu het geheele jaar door droog is. Aan de beide zijden van onzen weg bevinden zich graven, aan de Westzijde van Joden, aan de Oostzijde van Mohammedanen. Beiden, Joden en Mohammedanen, gelooven, dat in dit dal het oordeel over de wereld zal plaats vinden, en het is om deze reden, dat zij hier hun dooden begraven. Voorbij Absaloms graf kwamen wij aan de Gihonbron, thans Mariabron genoemd, en vandaar bereikten wij het badwater Siloam. Wij hadden ons daarvan een geheel verkeerde voorstelling gemaakt; het is een rechthoekig gemetseld bassin, dat ongeveer vijf Meter diep is, en waarin een steenen trap toegang geeft.

Langs den Zuid-Oostelijken stadsmuur reden wij nu naar de zoogenaamde Jobsbron, de vroegere En Rogel. Reeds in Davids tijd bestond zij. (2 Sam. 17 : 17.) Hier ontmoetten wij vele melaatschen, die ons hun verminkte handen voorhielden en een aalmoes vroegen. Treurig stemde het ons, deze lijdens te zien. Den een was de neus of een gedeelte van het gelaat weggevretten, de andere had reeds de vingers verloren, enz. Doch de aanblik van deze ongelukkigen greep ons te zeer aan, en wij haastten ons hen te verlaten. Weldra bereikten wij nu het Hinnomdal, waar de kinderen Israëls hun zonen en dochteren door het vuur deden gaan, (2 Kon. 23 : 10, Jer. 19.) en dat heden nog voor onrein gehouden wordt.

Wij hadden evenwel voor dezen dag genoeg gedaan, en keerden, na nog een rit van een half uur, vermoeid naar ons hôtel terug.

Dinsdag, 7 Maart, 's morgens om 7 uur 40 vertrokken wij weder van Jeruzalem. Zelfs de donkere lucht was niet in staat, onze vreugde te temperen, want dit was het begin van onze reis naar huis! Nauwelijks zaten wij in den trein of de regen viel bij stroomen neer, en de wind nam zóó in kracht toe, dat wij wel met eenige zorg dachten aan onze zeereis. Toen wij dan ook Jaffa bereikten en de woest aarrollende golven zagen, gaven wij alle hoop voor dien dag op, wel wetende dat met zulk een storm en bij zulk een zee geen

schip het wagen zou voor Jaffa te ankeren. Wij moesten dus opnieuw een hôtél opzoeken en wachten tof het weer wat beter worden zou. Toen de plasregen wat verminderde, klommen wij op het dak van ons hôtél, vanwaar wij een prachtig gezicht hadden op de kokende branding en de huizenhooge golven. Tegen den avond ging de wind wat liggen, zoodat wij met goede hoop voor den volgenden dag ter ruste gingen. Evenwel bracht de morgen ons niet de vervulling onzer wenschen, doch af en toe klaarde de lucht wat op, zoodat enkelen van ons het waagden een uitstapje te doen naar het in de nabijheid liggende dorp Sarona, een Duitsche kolonie. De weg daarheen was echt Turksch, dat wil zeggen, zóó slecht, als men zich dien maar denken kan. In het dorp zelf echter heerscht netheid en orde. De goede straten, aardige huisjes, goed onderhouden tuinen, herinnerden ons aan ons vaderland, en deden ons gelooven als in een tooverslag daarheen verplaatst te zijn. De net gekleede kinderen, die wij ontmoetten, groetten ons vriendelijk in het Duitsch. De Wurtembergers, die zich voor veertig jaar hier vestigden, hebben het land vruchtbaar gemaakt, en de goed verzorgde velden zijn zoo vele getuigen voor de vlijt der bewoners. Helaas, deze vlijtige, godsdienstige menschen, die zich Tempeliers, of vrienden van Jeruzalem noemen, belijden een dwaalleer; zij gelooven niet in den Heere Jezus als in den Zoon van God.

Verkwikt door dit uitstapje keerden wij, in de hoop dat ons schip morgen komen zou, in ons hôtél terug, en ditmaal werd onze verwachting niet beschaamd. Door een samenloop van omstandigheden konden wij den volgenden dag vertrekken met een grootte Engelsche stoomboot, de „Arabic,” die naar Alexandrië vertrok, waar wij den volgenden morgen goed en wel aankwamen. Hier hadden wij nog gelegenheid een ouden broeder, dien wij wisten, dat daar zijn woning had, te bezoeken, en enkele oogenblikken onder aangenaam gesprek met hem door te brengen en vertrokken den volgenden dag om vier uur weder met de Semiramis, van de Oostenrijksche Lloyd naar Venetië, waar wij den 10^{den} Maart na een schoone zeereis aankwamen.

Hier scheidde ons gezelschap, en elkeen keerde wel voldaan, in allerlei gedachten verzonken, naar zijn eigen woonplaats terug.

Wefenswaardigheden.

De kosten van een piramide.

Iemand heeft berekend wat het kosten zou, indien men tegenwoordig met de moderne hulpmiddelen de piramide van Cheops nog eens ging bouwen. Hij komt tot het resultaat, dat het materiaal tegenwoordig een waarde zou hebben van ongeveer 90 miljoen gulden, terwijl de bouwkosten nog twee maal zooveel zouden zijn. Daar zou dan nog bijkomen de kosten van transport, van gereedschappen en werktuigen, zoodat het geheel in onzen tijd een kleine driehonderd miljoen gulden zou kosten. Wat is daarbij vergeleken het Vredespaleis, waarvoor Carnegie de som van 8½ miljoen gulden gaf!

Volgens de overlevering hebben aan de piramide van Cheops 100.000 man dertig jaar gewerkt. Tegenwoordig zouden 40.000 man het werk in twee jaar kunnen doen. Toch gelooven we, dat, zoo men nóg eens zooveel arbeid en zooveel kapitaal wilde besteden aan één gebouw, men tegenwoordig iets sierlijkers zou bouwen dan een piramide.

Of dat gebouw echter zoo solied zou wezen, is een andere vraag.

Angsttoestanden.

Verschillende vragen uit den kring der lezers van ons blad geven ons aanleiding over bovengenoemd onderwerp eenige mededeelingen te doen.

Angsttoestanden komen bij verschillende ziekten voor, vooral bij zenuw- en gemoedsziekten. Zij berusten op gebrekkige voeding of op vergiftiging der hersenen. Het eerste is bv. het geval bij lijdens aan melancholie, bij neurasthenische ziekten, het laatste bv. bij misbruik van alcohol of tabak. Ook de angst der koortsziekten, die soms in delirium overgaat, behoort onder de laatste rubriek thuis, daar het centrale zenuwstelsel door de in het bloed circulerende ziektestoffen als 't ware vergiftigd wordt. Een bijzondere soort angst begeleidt vaak hartziekten, waarbij aanvallen van angst met een gevoel van vernietiging optreden, die het leven erg kunnen vergallen en zelfs met het uitbreken van koud, kleverig zweet, gelijk bij den doodsangst, kunnen gepaard gaan. Gelukkig gaan deze aanvallen meestal spoedig voorbij, en hoogst zelden treedt de dood werkelijk gedurende zulk een aanval op.

Een veelvuldig voorkomend ziekteverschijnsel is de angst der lijdens aan neurasthenie, of zenuwlijders. Hij komt meestal voor bij uitputtingstoestanden, bij overwerken van het hoofd, bij misbruik van alcohol of tabak, na een uitspatkend leven, doch kan ook erfelijk zijn, en is dan zeer hardnekkig. Bij een neurasthenischen angstaanval wordt de lijder onder hartkloppingen plotseling door een gevoel van angst overvallen. Aanleidende oorzaken kunnen zijn: het naar beneden zien uit een hoogte, van uit een geopend raam, van een bergtop of een toren, het kruisen van een breede straat of een plein, het binnentreden van een met menschen gevulde ruimte, bv. een kerk of een vergaderzaal. Hiertoe behoort ook de angst voor menschen, die zich o.a. niet zelden openbaart in blozen in gezelschap, zonder dat hiervoor de geringste oorzaak is, waarbij de gedachte te moeten blozen het euvel nog verergert, terwijl als men er in 't geheel niet aan denkt, het blozen wegblijft; voorts de angst bij het optreden als redenaar, de angst voor ziekte, enz. Op religieus gebied komen angsttoestanden voor, die vaak de voorloopers zijn van gemoedsziekten, waaronder de beklagenswaardige lijdens diep gebukt gaan, en waarbij alle troostwoorden uit Gods Woord als op een pantser van zelfkwelling afstuiten.

Gelukkig zijn de genoemde angsttoestanden in de meeste gevallen te genezen. De hoofdzak bij de behandeling is volstrekte rust voor lichaam en geest, zoo mogelijk tijdelijke verwijdering uit de gewone omgeving, voorts rijklijke voeding met melk, eieren, groenten en vruchten, onder vermindering van alle prikkelende genotmiddelen, vooral koffie, tabak en alcohol. Natuurlijk moeten de aanleidende oorzaken zooveel mogelijk weggenomen worden, de late opblijver moet vroeg naar bed, de kamerbewoner moet in de frissche lucht; koude wasschingen zijn veelal van gunstige werking, aangrijpende proceduren moeten echter steeds vermeden worden, de wilskracht moet versterkt worden, waartoe wij diepe inademeningen met zoo lang mogelijk inhouden van den adem als eenvoudig doch probaat middel dringend aanbevelen.

VRAGENBUS.

Mej. E. B. te N. — Over het lastige *blozen* in gezelschap, kunt u in bovenstaand artikeltje het noodige vinden, waarmede ook u, naar wij hopen, uw voordeel zult kunnen doen. Voelt u, dat het blozen komt, maakt u dan snel eenige diepe inademeningen; gelukt het u, het blozen daardoor te onderdrukken, dan hebt u gewonnen spel, en zal het u niet moeilijk vallen, weldra deze zwakte geheel te overmeesteren.